

Woensdag 17 maart 1915 – ochtendeditie

Passen voor België.

Naar de minister van binnenlandse zaken is medegedeeld, komt het dikwijls voor, dat de kosten, vallende op de passen, die de repatriërende Belgische vluchtelingen nodig hebben, betaald worden door steuncomités of gemeentebesturen.

Voor zover het armlastige uitgewekenen betreft, worden deze passen echter gratis afgegeven, zowel door de consulaten te Vlissingen en te Rotterdam als door het consulaat-generaal te Amsterdam.

De Pass-stelle te Roosendaal geeft de passen gratis af op een verklaring van het provinciaal comité voor Noord-Brabant tot het verlenen van hulp en ondersteuning aan naar Nederland uitgeweken vluchtelingen, afdeling te Roosendaal, Brugstraat 61.

Is voor de passen betaald, dan levert dit voor de belanghebbenden nog dit nadeel, dat zij, gaande naar Antwerpen, voor het traject Essen-Antwerpen moeten betalen, terwijl reizigers, die een gratis pas hebben ook een gratis plaatskaart voor dat traject ontvangen.

De minister heeft de commissarissen der Koningin verzocht het bovenstaande spoedig ter kennis te brengen van de burgemeesters en van de steuncomités.

Uit Rome wordt geseind dat de schrijver Maeterlinck en de Belgische afgevaardigde Destrée vurige redevoeringen te Rome hebben gehouden in de overvolle zaal der persvereniging. Beide redevoeringen werden voortdurend door gejuich onderbroken. Tenslotte weerklonk een algemeen geestdriftig hoera voor België, waarop de afgevaardigde Bissolati "Leve de oorlog" schreeuwde. Het

publiek beantwoordde de kreet opgewonden. Ook op straat werden levendige betogingen voor de oorlog gehouden.

Men meldt ons uit Maastricht:

Het Duitse bestuur in België heeft alle uitvoer naar Nederland verboden. In Luik moesten de voor Maastricht bestemde boten worden afgeladen.

Het Bureau d'Information Belge meldt ons uit Havre:

Sommige Franse bladen, o.a. de Echo de Paris van maart II. hebben een bericht opgenomen, waarin protest wordt aangetekend tegen de houding van de Belgische militaire overheid tegenover de officieren, die met verlof zijn, of op pensioen zijn gesteld ten gevolge van verwonding of ziekte. Dezen zouden, volgens dat bericht, aan hun eigen lot worden overgelaten zonder enige middelen van bestaan.

Het volgende communiqué toont de onjuistheid aan van dit bericht:

“De officieren van het staande leger, die op pensioen zijn gesteld, kunnen de definitieve regeling van hun pensioen slechts na de oorlog verkrijgen, daar de nodige formaliteiten voor het ogenblik niet kunnen worden afgehandeld. Maar men betaalt hen een wachtgeld uit, waarvan het bedrag de som waarop zij recht hebben zoveel mogelijk nabijkomt. Om dit wachtgeld te ontvangen, hoeven de belanghebbenden slechts hun verblijfplaats aan het departement van oorlog bekend te maken.

Deze officieren krijgen daarbij een vergoeding, die gelijk staat met het bedrag van twee maand traktement in actieve dienst.

Ten andere hebben, krachtens een koninklijk besluit van 22 december 1914, de reserveofficieren en de hulpofficieren, die uit

hoofde van verwondingen en gebrekkigheid als gevolg van vermoedenissen of gevaren van de militaire dienst, recht op een jaarlijkse vergoeding vastgesteld volgens de graad, doch niet langer dan 2000 F, in afwachting dat een beslissing aangaande hun geval zal worden genomen.

De regering zal ook aan de reserve- en hulpofficieren, die gebrekkig zijn, niet ten gevolge van hun militaire dienst, een vergoeding uitbetalen, op voorwaarde, dat deze gebrekkigheid gedurende de dienst is verergerd.”

Uit het voorgaande blijkt duidelijk, dat de Belgische regering de opofferingen van zijn militairen weet te waarderen.

Woensdag 17 maart 1915 – avondeditie

Belgische kinderen.

Mevrouw Kellenaers van het R. K. Huisvestingscomité te Leiden is gisteren, met mevrouw de la Faille, uit Antwerpen, uit België te Roosendaal aangekomen met 93 Belgische noodlijdende kinderen; 20 uit Leuven, 25 uit Lier en de overigen uit Dendermonde, Zele, Mortsel, Herent en Itegem. Deze kinderen werden geplaatst bij particulieren te Weert, Nijmegen, Venray en Zwolle.

Passen voor België.

Het Antwerps Centraal Bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen, te Roosendaal, deelt het volgende mede omtrent de voorwaarden, waarop het Duitse consulaat aldaar passen aflevert voor België.

Voor de reis naar België worden onder de volgende voorwaarden Bescheinigungen en Ausweise afgegeven en paspoorten geviseerd.

Voor Belgen:

1° Als legitimatiepapieren worden erkend: identiteitskaarten, paspoorten, trouwboekjes, bewijzen van inschrijving in een Belgische gemeente, spaarbankboekjes en dergelijke. Bovendien bewijzen van de burgemeester over de tijd, die men in Holland als vluchteling is ingeschreven.

2° Het is noodzakelijk, zich persoonlijk alhier te vervoegen en een goed gelijkend portret uit de laatste tijd mee te brengen. Thans door de Belgische consulaten of het gezantschap afgegeven passen of Ausweise zijn niet nodig.

Voor Nederlanders: Er moeten worden voorgelegd:

1° Een buitenlands paspoort, voorzien van een goed gelijkend portret uit de laatste tijd. Het portret moet evenals de handtekening van de houder door de burgemeester van de plaats van verblijf gelegaliseerd worden.

2° Een bewijs, afgegeven door de burgemeester of de politie van de plaats van verblijf, dat de houder van de pas een betrouwbaar persoon is. Het is noodzakelijk, dat de houder van het paspoort persoonlijk verschijnt. In ieder geval heeft de houder van de pas zijn reisdoel geloofwaardig te maken en te bewijzen. De Bescheinigung is slechts voor één heenreis geldig.

De kosten voor het viseren van de pas en voor de Bescheinigung bedragen samen fl. 5.40.

Het pasbureau is geopend van 9 tot 12 u en van 14 u 30 tot 17 uur.

Er kan echter geen zekerheid gegeven worden, dat men op de dag van aanvraag geholpen wordt.

Oostburg, 17 maart. In de afgelopen nacht is voortdurend kanongebulder vernomen uit de richting van Westende. Ook hedenmorgen wordt het gebulder in al zijn hevigheid gehoord.

Sluis, 17 maart. De aanval der bondgenoten aan het IJzerfront wordt voortgezet.

Hadden wij hier gedurende een paar dagen het geschut niet of slechts weinig gehoord, hedenmorgen klonk het reeds in de vroege zonder ophouden door en klinkt het nog. Ook van zee uit wordt er hevig geschoten in de omgeving van Westende. Duidelijk is het zware, voortrollende geluid van de kanonnen der vloot hoorbaar. In de richting Ieper schijnt het rustiger te zijn. Boven Zeebrugge werden de laatste tijd geen vliegtuigen gezien.

Parijs, 17 maart. De Duitsers beschieten Nieuwpoort hevig met 40 cm houwitser. De Belgen trekken partij van het vallen van het water om vooruit te komen. Zij hebben twee vooruitgeschoven stellingen van de Duitsers bestormd.

De ene stelling (de hoeve Kloosterbroek) ligt dicht bij Oud Stuivekenskerke, de andere stelling is een linie loopgraven aan de weg van Pervijze naar Schoorbakke.

Uit België.

Men schrijft ons:

De laatste dagen komen er uit het land van Luik weer veel Belgische jongelingen de Nederlandse grens over, die dan te Maastricht paspoorten voor Vlissingen halen. Dit zal wel zijn oorzaak vinden in de bekendmaking van de Duitse militaire overheid in alle kleine plaatsen en dorpen, dat vóór donderdag 18 dezer alle Belgen van 16 jaar af tot een bepaalde leeftijd zich moeten komen melden. Elk krijgt

dan een identiteitsbewijs en moet op vastgestelde tijden verschijnen. De gevluchte Belgische jongelingen komen meestal aan 's nachts of 's avonds laat en zitten van onder tot boven vol modder, zodat men kan aannemen, dat zij kruipend de grens hebben overschreden. Heel gemakkelijk gaat dit anders niet. De wegen zijn 's avonds hel verlicht en tussen twee lichten staat weer een post. Ook kruisen de uhlanen door velden en wegen en brengen iedereen mee, die niet op de toegestane weg loopt, maar op zijpaden of velden marcheert.

De bewoners der dorpen in de fortenkring van Luik zijn van de hun opgelegde straf ontheven en mogen weer tot de gewone vastgestelde tijd buiten hun woningen vertoeven. Alleen voor Seraing is dit nog niet het geval. Wel zijn de gijzelaars in vrijheid gesteld, doch de opgelegde boete is nog niet betaald en allen moeten om 6 uur binnen zijn.

De oorlogstoestand.

Het is niet duidelijk hoe het staat bij St. Elooi. De Duitsers meldden gisteren, dat de Engelse stelling bij St. Elooi in hun handen was. Volgens een Engels bericht duurt de strijd daar nog voort, volgens een Frans bericht is de stelling hernomen. Welke van deze onderling strijdige lezingen men ook aanvaardt, duister is tevens nog hoe nu het front daar in de buurt loopt. De Times liet op een kaart van 16 januari het front der bondgenoten ten westen van Wijtschate naar Hollebeke (2 km ten oosten van St. Elooi) ombuigen en op de kaarten, door enige Engelse bladen dezer dagen uitgegeven om het succes bij Neuve Chapelle te illustreren, stond de frontlijn nog evenzo aangegeven. Volgens de kaarten hebben dus de Engelsen ook na de herovering van St. Elooi in die streek enig terrein verloren en wel waarschijnlijk in die voege, dat de boog, die hun frontlinie om leper (welk belangrijk kruispunt, naar men weet, in handen der

bondgenoten is) hier maakt, waar, evenals vroeger, wat scherper is uitgedrukt. Veel te beduiden heeft het in alle geval niet.

De economische toestand van België.

Brussel, 15 maart.

De brieven, waarin ik een overzicht kon geven van de nu in België heersende toestanden, dagtekenen alweer van een geruim aantal weken geleden; sedertdien zijn omtrent veel, wat ik daarin kon mededelen, nadere gegevens bekend geworden, terwijl er bovendien voortdurend doorgewerkt wordt om het normale leven zoveel mogelijk te herstellen. Dit alles noopt mij de rondgang door België te hervatten; daaraan zullen mijn eerstvolgende artikelen gewijd zijn. Daar ik in mijn laatste brief het een en ander over de provincies Oost- en West-Vlaanderen kon berichten, zal het nu volgend overzicht zich bepalen tot de overige provincies, het bezette gebied, dat het generaal gouvernement vormt.

Het provinciale comité in Brabant heeft de zorg voor 30.000 behoeftigen voor zijn rekening genomen en die niet alleen van kleren voorzien, maar ook voor betere huisvesting gezorgd. Vijf werkplaatsen zijn er gesticht, te Leuven, Vilvoorde, Zoutleeuw, Aarschot en Haacht, waar voor rekening van het comité kleren gemaakt worden; hierdoor alleen reeds werden meer dan duizend werkloze mannen en vrouwen aan het werk gezet. In verschillende plaatsen, als Vilvoorde, Kessel-Lo, Zemst, Weerde, Eppegem en elders werden de verwoeste huizen hersteld, hetgeen een uitgave van 16.610 frank met zich bracht. Zodoende heeft men voor gemiddeld 250 frank gezinnen van 10, 15 en zelfs 18 personen, welke sedert augustus in kelders en schuren leefden, een fatsoenlijk onderdak kunnen bezorgen. Te Leuven heeft de commissie voorschotten van 500 frank, tot een gezamenlijk bedrag van 10.000

frank, verleend aan kleine handelaren, welke daardoor niet meer ten laste komen van de weldadigheid, maar met voortzetting van hun nering in hun onderhoud kunnen voorzien. Waar nodig werden ook bedden en andere meubelen verstrekt.

In de provincie Brabant is het stadje Tubize, op 20 km ten zuidwesten van Brussel gelegen, een belangrijk middenpunt van nijverheid; van de 7000 inwoners vinden de meesten hun broodwinning in de grote fabrieken, welke daar gebouwd zijn en waar ook van elders vele werklieden dagelijks naar de arbeid komen. Zo heeft er de Société Métallurgique 500 arbeiders, de spinnerij Dehase 500, de Ovens van Clabecq 2000 en de grote kunstzijdefabriek 3000. Natuurlijk zijn deze getallen, voor zover de fabrieken nog werken, veel verminderd, alleen reeds daardoor dat de van elders komende arbeiders wegens de moeilijkheden van het spoorwegverkeer niet te Tubize kunnen komen, maar ook andere redenen beletten de fabrieken hun werklieden geregeld aan de arbeid te houden. In de Société Métallurgique bv. werkt slechts de helft der arbeidersbevolking. Deze 250 mannen werken in ploegen over verschillende dagen der week verdeeld, om hun zoveel mogelijk aan het werk te helpen. De directie heeft voorts voor zijn arbeiders allerlei gedaan. De gezinnen van die werklieden, die onder de wapens zijn, worden ondersteund, alle arbeiders kunnen aan de fabriek steenkool krijgen, te betalen na de oorlog. Ingenieurs en kantoorpersoneel staan een zeker percentage van hun loon af voor een hulpkas, waardoor tweemaal per maand aan de werklieden uitdelingen van aardappelen, vlees, rijst, koffie, enz. kunnen worden gedaan.

Bij de fabriek van Clabecq heeft men de arbeiders werk gegeven door twee hoogovens te doen bouwen en oude te doen afbreken, terwijl de pletterij binnenkort gedeeltelijk weer aan het werk wordt gezet.

De kunstzijdefabriek heeft geruime tijd door kunnen werken, maar is tenslotte toch gedwongen geweest te sluiten. Ook hier stelt de directie alles in het werk om de arbeiders voor armoede te behoeden en verstrekt wekelijks geldelijke bijdragen van zes tot zestien frank, naar gelang de grootte van de gezinnen.

De spinnerij Dehase is eveneens gesloten.

Uit de Kempen, waar de toestand op een gegeven ogenblik zeer treurig was, komen ook betere berichten. De aanvoer van meel geschiedt er nu geregeld en ook de industrie herleeft er wat. Naar verluidt zouden de eigenaars van steenbakkerijen er een syndicaat vormen met een kapitaal van 800.000 frank om het bedrijf weer op gang te brengen. In de Limburgse kolenmijnen wordt, al ik het ook weinig, doorgewerkt. In die van Winterslag en Waterschei werkt men wat aan de putten; twintig man zes tot zeven uur per dag, maar op verminderd loon, en ook te Zwartberg werken een paar man. Zo ziet men overal loffelijke pogingen, met weinig gunstig gevolg dikwijls, om het werk aan de gang te krijgen en zijn het vooral de werkgevers, welke dank verdienen dat zij van hun kant alles doen om de nood te verminderen.

Ook te Luik vindt men dat gelukkige verschijnsel. In de grote fabriek van de Vieille Montagne krijgt elke arbeider per gedwongen rustdag 1,25 F, maar sedert januari is het werk enigszins hervat en heeft een beperkt aantal arbeiders weer aan de arbeid kunnen gaan; het loon is zo verdeeld, dat ieder per maand er een gedeelte van trekt. De kopergieterij Perlot te Chenée staat nog stil, evenals de fabriek Chaudoir te Grivegnée, maar beiden geven uitkeringen van 1 F à 1,25 F per dag aan hun arbeiders. Dit laatste geschiedt ook op grote schaal in de bekende kristalfabriek te Val-Saint-Lambert, waar op een werkliedenbevolking van 5000 man, slechts een zeer klein gedeelte aan de arbeid is kunnen blijven. Daartegenover staat dat de grote

fabrieken van Peltzer te Verviers gedwongen zijn geweest het werk te staken en hun deuren te sluiten.

In de stad Luik zelf wordt het leven duurder. Enkele prijzen zijn: aardappelen 18-20 F, en zelfs 22 F per 100 kilo, vet 3 F per kilo, spek 3,40 F per kilo, ham 3,75 tot 4 F per kilo. Talrijk zijn dan ook de gezinnen, die hier en elders hun laatste hulpmiddelen zien verminderen. Wel doen de grote industriëlen, ik wees er reeds op, hun best aan al deze ellende tegemoet te komen, maar de kleinere werkgevers, die zelf het meeste onder de huidige omstandigheden lijden, kunnen hun ondergeschikten natuurlijk niet te hulp komen. Talrijk zijn dan ook zij die zich tot het Hulpcomité wenden om voorschotten van 40 tot 50 F te vragen op Belgische of stedelijke rente en dergelijke papieren, terwijl de Spaarbank, die sedert 6 oktober weer geopend is, dagelijks aan inleggers hun spaarpenningen terug heeft te betalen, zodat het te vrezen is dat ook de houders van spaarbankboekjes spoedig armlastig zullen worden.

Het provinciale comité doet wat het kan en heeft alleen in de maand januari 317.500 kg steenkool en 84.000 kg aardappelen uitgedeeld; gedurende die tijd werd in het arrondissement Luik 55.000 F geldelijke onderstand verleend, in dat van Verviers 18.000 F, te Hoei 20.000 F en te Waremme 7500 F.

Tot slot nog enkele woorden over Vlaanderen. Reeds herhaaldelijk heb ik er op gewezen voor welke reusachtige eisen de geldmiddelen der steden zich in de tegenwoordige omstandigheden geplaatst zien; de Bien Public van gisteren geeft nu het volgend overzicht van de Gentse begroting van 1915.

De gewone ontvangsten bedragen 14.064.791,67 F, de buitengewone 1.312.144,46 F, samen 15.376.936,13 F. De gewone uitgaven worden begroot op 14.889.672,55 F, de buitengewone op

1.383.303,35 F; totaal 16.272.975,90 F. Het nadelig saldo is derhalve 896.039,77 F. Burgemeester en wethouders stellen voor dit saldo voorlopig te vinden uit hetgeen nog beschikbaar is van vroegere leningen, welke som 929.300,75 F bedraagt, zodat nog 32.697,53 F over zou blijven.

Daarnaast is een speciale oorlogsbegroting opgemaakt, betreffende de onvoorziene uitgaven welke een gevolg zijn van de oorlog. Daarop komen voor: aan uitgaven 35.604.288,33 F, latende een nadelig saldo van 3.563.808,63 F, door lening te dekken.

Enkele posten van deze oorlogsbegroting luiden als volgt.

Uitgaven. Militaire opeisingen vijftien miljoen frank, werken aan de havens twee miljoen frank, bijdragen aan het werklozenfonds, jaarlijkse bijdrage 30.000 F, bijzondere bijdrage in december 132.600 frank, steun aan de werklozen een miljoen frank, werk der voeding en vluchtelingen 4.500.000 frank, stedelijk aandeel in het nationaal comité der voeding anderhalf miljoen frank, stedelijke ambulance 10.000 F, bijzondere subsidie aan het bureel van weldadigheid 50.000 F, voorschotten aan verschillende gemeenten twee miljoen, idem aan banken twee en een half miljoen, idem aan de Hulpbank 780.000 F, idem aan de coöperatieve vereniging Vooruit 800.000 F, idem aan syndicaten 30.750 F, idem aan buitenlandse studenten 10.000 F, voorschotten aan gezinnen der soldaten drie miljoen, vergoeding voor aan huizen toegebrachte schade bij het begin van de oorlog 60.000 F, stedelijke diensten, brandweer, slachthuizen, supplementair personeel 425.000 F.

Ontvangsten. Verkoop van door de stad aangekochte levensmiddelen twee miljoen, giften van particulieren 700.000 F, vermeerderde belasting in het slachthuis 560.000 F, belasting op steenkool 200.000 F, idem op het bier 48.000 F, idem voor de politie

50.000 F, idem voor de honden (vermeerderd) 30.000 F, idem op de afwezigen 20.000 F, idem op piano's 20.000 F, idem op paspoorten en duiven 50.000 F, nieuwe havengelden 430.000 F.

Men ziet dat de opbrengsten der nieuwe en der verhoogde belastingen wel belangrijk zijn, maar in geen deele voldoende om de hoge, nieuwe lasten te dekken. Het beheren der gemeentelijke financiën is in deze tijden dan ook een allesbehalve gemakkelijk werk, waar het volstrekt onmogelijk is de ontvangsten met de steeds stijgende verplichte uitgaven gelijke tred te doen houden.